

ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПОСЛУГ ВАТ «УКРТЕЛЕКОМ»

Здійснено оцінку рівня конкурентоспроможності ВАТ «Укртелеком» та визначено економічний ефект від впровадження нового виду послуг у сфері телекомунікацій.

Вступ і актуальність проблеми

В ринкових умовах найголовнішою рушійною силою підприємництва є конкуренція. На сьогоднішній день існують різноманітні форми та методи конкурентної боротьби, які по-різному впливають на підприємницьку діяльність і конкурентоспроможність підприємства [1].

В економічній літературі значну увагу приділяють поняттю конкурентоспроможність, яка є сукупністю споживчих властивостей товару, що забезпечує його здатність конкурувати з аналогами на конкретному ринку в певний період часу.

Для підприємств багатьох галузей існують різні підходи до визначення оцінки рівня конкурентоспроможності продукції. Проте під час теоретичних досліджень важливим є використання системного підходу до аналізу статистичних даних виробництва, а також застосування порівняльного аналізу, статистичного дослідження, логічного узагальнення та синтезу, техніко-економічного аналізу. Крім того, більшість промислових підприємств використовують підхід співставлення із базовим зразком (продукцією конкурентів). При цьому враховують низку технічних та економічних параметрів.

Згідно з [4] для оцінки конкурентоспроможності продукції підприємства необхідно мати якісну інформацію, що характеризує корисний ефект. Тобто, рівень конкурентоспроможності визначається співвідношенням між корисним ефектом і величиною витрат на придбання, експлуатацію, споживання. Результат розрахунків, що характеризує корисний ефект, можна отримати через економічний ефект від впровадження.

Таким чином, основним фактором, що визначає конкурентоспроможність продукції, є величина економічного ефекту.

Нині для успішного функціонування підприємства, яке надає послуги у сфері телекомунікацій на існуючому ринку, оцінка його конкурентоспроможності є об'єктивною необхідністю. Як процес виявлення слабких і сильних місць організації вона дає можливість максимального вдосконалення його діяльності та виявлення його прихованих потенційних можливостей. Оцінка конкурентоспроможності підприємства, яке працює у сфері телекомунікацій, також є найбільш запитаною процедурою для здійснення зовнішньоекономічної діяльності та виходу на зарубіжні ринки. Але й в межах внутрішнього ринку підприємства зазнають впливу іноземних конкурентів. Цей вплив обумовлений посиленням процесу глобалізації. У зв'язку з цим вимоги до процедури оцінки конкурентоспроможності підвищуються [2].

Однією з особливостей діяльності ВАТ «Укртелеком» в умовах ринкової економіки є конкурентна боротьба на ринку телекомунікаційних послуг високої якості, яка створює умови для впровадження високорозвиненої інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури держави та забезпечення доступності соціально значущих телекомунікаційних послуг для соціально вразливих верств населення.

Дослідження питань конкурентного аналізу телекомунікаційних послуг пов'язане з розробкою математичних методів розрахунку оцінок конкурентоспроможності відповідних послуг, у тому числі з урахуванням умов інформаційного протиборства конкуруючих на ринку сторін. У світовій

практиці методики оцінки конкурентоспроможності переважно носять не якісно-описовий, економічно-кількісний характер. Тому запропонована методика оцінки конкурентоспроможності заснована на розрахунку економічних показників, які підтверджують доцільність впровадження технології Wi-Fi.

Особливу актуальність ці питання мають під час впровадження стратегії win-win (взаємовигідного співробітництва) у взаємодії з операторами телекомунікацій в Україні та закордоном. І чим складніша структура послуги, тим жорсткішими є вимоги її науково-технічного забезпечення. Напрямки науково-технічного забезпечення формуються з урахуванням рівня розвитку телекомунікаційних технологій і ринкового попиту на сучасні інформаційні і телекомунікаційні послуги.

Постановка завдання

Основними задачами статті є дослідження особливостей підприємств галузі зв'язку у сфері використання технології Wi-Fi, аналіз статистичних даних виробництва, розрахунок економічного ефекту від впровадження та надання нового виду послуг у сфері телекомунікаційних послуг.

Основні результати дослідження

Сьогодні у галузі телекомунікацій спостерігається процес прискореного використання технології Wi-Fi. Тільки за останні декілька років точок доступу до мережі Інтернет за технологією Wi-Fi (хот-топів) збільшено майже у 10 раз.

У цих умовах актуальною є проблема вдосконалення використання радіотехнології Wi-Fi.

Розрахунки конкурентоспроможності досліджуваного виду послуги, тобто технології Wi-Fi, визначимо в розмірі економічного ефекту, отриманого від впровадження у прискорене використання ВАТ «Укртелеком». Ці розрахунки виконано за методикою, яка застосовується для визначення ефективності інвестицій та інновацій в сучасних умовах. Згідно з нею фактичний ефект визначається як обсяг коштів, отриманих підприємством від впровадження прискореного використання технології Wi-Fi, та складають різницю між вартісною оцінкою результатів та величиною понесених витрат: [1]

$$E_t = (P_t - B_t - \Pi_t) K_t, \quad (1)$$

де E_t — кошти, що залишаються у розпорядженні підприємства у t -му році, тис. грн; P_t — виручка від реалізації продукції у t -му році, тис. грн; B_t — поточні витрати на виробництво продукції у t -му році, тис. грн., без амортизаційних відрахувань, які залишаються у розпорядженні підприємства і дорівнюють собівартості реалізованої продукції (C_t) без амортизації (A_t) [1]:

$$B_t = C_t - A_t, \quad (2)$$

Π_t — загальна сума податків з прибутку та різні види платежів у t -му році, тис. грн (бюджети усіх рівнів); K_t — коефіцієнт зміни цін [1],

$$E_t = (P_t - (C_t - A_t) - \Pi_t) K_t. \quad (3)$$

Розрахунок проводимо за показниками річних звітів ВАТ «Укртелеком».

Таблиця 1

Основні складові, що визначають економічний ефект від впровадження прискореного використання технології Wi-Fi

Показник		2007 р.	2008 р.	2009 р.
Дохід від реалізації продукції	–	8039225,7	7890164	8138112
Чистий дохід від реалізації продукції	P_t	6808919,1	6646257	6870931
Собівартість реалізованої продукції	C_t	5212200,9	5697558	5651440
Фінансові результати від операційної діяльності	–	809355,8	–125970	–36115
Податок на прибуток від звичайної діяльності	Π_t	307794,3	0	0
Амортизація	A_t	1147279,3	1287594	1360358

Оскільки врахування економічного ефекту проводиться за три роки, то для порівняння і приведення його до цін 2009 р. використовується коефіцієнт зміни цін, розрахунок якого наведено в табл. 2.

Коефіцієнт зміни цін K_t розраховується на основі співвідношення товарної продукції у діючих цінах 2009 р. (розрахунок) до товарної продукції у діючих цінах того року, за який розраховується коефіцієнт [2]:

$$K_t = \frac{T_t^1}{T_t}, \quad (4)$$

де T_t — товарна продукція у діючих цінах t -го року; T_t^1 — товарна продукція у діючих цінах 2009 р. з урахуванням фактичного темпу росту виробництва, розрахованого в порівняльних цінах.

$$T_{2009}^1 = 7,674 \text{ млрд грн};$$

$$T_{2008}^1 = 7,674/151,1 \% = 5,082 \text{ (млрд грн)};$$

$$T_{2007}^1 = 5,082/160,1 \% = 3,176 \text{ (млрд грн)}.$$

Таблиця 2

Розрахунок коефіцієнта зміни цін для врахування у процесі розрахунку економічної ефективності впровадження прискореного використання технології Wi-Fi

№	Показник		2007 р.	2008 р.	2009 р.
1	Темп зростання наданих послуг у порівняних цінах, % (звіт)	–	169,5	160,1	151,1
2	Надані послуги у діючих цінах, млрд грн (звіт)	Tt	7,982	7,825	7,674
3	Надані послуги у діючих цінах 2009 р., млрд грн (розрахунок)	T^1t	3,176	5,082	7,674
4	Коефіцієнт зміни цін (рядок 3/рядок 2)	K_t	0,4	0,65	1

Коефіцієнт змін цін:

$$K_{2009} = 7,674/7,674 = 1;$$

$$K_{2008} = 5,082/7,825 = 0,65;$$

$$K_{2007} = 3,176/7,982 = 0,4.$$

Виходячи із річних звітів (див. табл. 1) і коефіцієнта зміни цін (див. табл. 2) економічний ефект, отриманий від впровадження прискореного використання технології Wi-Fi, буде такими:

$$E_{2007} = (6808919,1 - (5212200,9 - 1147279,3) - 307794,3) \cdot 0,4 = 974481,28 \text{ (тис. грн)};$$

$$E_{2008} = (6646257 - (5697558 - 1287594) - 0) \cdot 0,65 = 1453590,4 \text{ (тис. грн)};$$

$$E_{2009} = (6870931 - (5651440 - 1360358) - 0) \cdot 1 = 2579849 \text{ (тис. грн)}.$$

У підсумку за три роки сума фактично отриманого ефекту компанії складає 5007920,6 тис. грн.

Опосередкований вплив на підвищення рівня конкурентоспроможності досліджуваного виду продукції має бюджетний ефект держави, отриманий в результаті впровадження інновації. Сума коштів, які отримала держава (Б) від впровадження у використання [5], складає суму надходжень податків на прибуток від звичайної діяльності, сплачених до держбюджету за розрахунковий період 2007—2009 рр. у діючих цінах року (див. табл. 1):

$$B = \sum_{2007}^{2009} 307794,3 + 0 + 0 = 307794,3 \text{ тис грн.} \quad (5)$$

Бюджетний ефект держави ($E_{\text{бюд}}$) від впровадження роботи у використання за 2007—2009 рр. дорівнює коштам, які отримала держава з урахуванням коефіцієнта зміни цін K_t :

$$E_{\text{бюд}2007} = 307794,3 \cdot 0,4 = 123117,72 \text{ (тис. грн)};$$

$$E_{\text{бюд}2008} = 0 \cdot 0,65 = 0 \text{ (тис. грн)};$$

$$E_{\text{бюд}2009} = 0 \cdot 1 = 0 \text{ (тис. грн).}$$

Бюджетний ефект держави за три роки становитиме 123117,72 тис. грн, оскільки ВАТ «Укртелеком» не сплачував податок у 2008—2009 роках через збиткову діяльність.

Згідно із звітними даними за період 2007—2009 рр. даним підприємством частина послуг експортувалась за кордон (табл. 3).

Таблиця 3

Обсяги реалізації надання послуг ВАТ «Укртелеком» на експорт

Показники	Одиниці	2007 р.	2008 р.	2009 р.
Обсяги реалізації надання послуг на експорт	млн грн	3550	2865	2715
Прибуток підприємства від експортної діяльності (з урахуванням амортизації)	млн грн	710	597	543

Ефект заходів зовнішньоекономічної діяльності оцінюється за формулою [3]

$$E_{\text{зед}} = \Pi_{\text{екс}} \cdot K_t, \quad (6)$$

де $E_{\text{зед}}$ — ефект заходів зовнішньоекономічної діяльності; $\Pi_{\text{екс}}$ — прибуток від експорту за t рік; K_t — коефіцієнт зміни цін.

Ефект від зовнішньоекономічної діяльності по роках становить

$$E_{\text{зед}2007} = 710 \cdot 0,4 = 284 \text{ (млн грн);}$$

$$E_{\text{зед}2008} = 597 \cdot 0,65 = 388,05 \text{ (млн грн);}$$

$$E_{\text{зед}2009} = 543 \cdot 1 = 543 \text{ (млн грн).}$$

За період з 2007 по 2009 р. ефект від зовнішньоекономічної діяльності склав 1215,05 млн грн.

Соціальна ефективність нововведень також має позитивний вплив на конкурентоспроможність досліджуваного виду з позиції збільшення кількості робочих місць на підприємстві. За розрахунковий період (2007—2009 рр.) були створені додатково робочі місця (табл. 4).

Таблиця 4

Збільшення кількості робочих місць на ВАТ «Укртелеком» за рахунок впровадження прискореного використання технології Wi-Fi

Показник	2007 р.	2008 р.	2009 р.
Середньооблікова кількість працівників компанії	76459	87848	96648
Кількість додатково створених робочих місць (приріст у порівнянні з попереднім роком)	—	11389	8800
Відносно 2007 р.	—	11389	20189

Середньомісячна заробітна плата по підприємству у 2009 р. склала 2000 грн/міс., а по Україні — у 2007 р. — 928 грн/міс., на травень 2008 р. середньомісячна заробітна плата складала 1000 грн/міс. (за даними Пенсійного фонду).

Виплати, які отримали люди на додатково створених робочих місцях, у цінах 2009 р. (за заробітною платою 2009 р.) складають:

$$2008 \text{ р.: } 2008 \text{ грн/міс.} \cdot 12 \text{ міс.} \cdot 11389 = 27336 \text{ тис. грн;}$$

$$2009 \text{ р.: } 2000 \text{ грн/міс.} \cdot 12 \text{ міс.} \cdot 20189 = 484536 \text{ тис. грн.}$$

Усього за три роки нарахована заробітна плата, пов'язана зі впровадженням досліджуваної послуги — 757872 тис. грн.

Виплати в соціальні фонди із заробітних плат працюючих на додатково створених робочих місцях складають

$$757872 \text{ тис. грн} \cdot 38,44 \% = 291325,99 \text{ тис. грн,}$$

де 38,44 % — відсоток виплати в соціальні фонди від заробітної плати, в тому числі: 5,24 % — виплати на соціальне страхування; 33,2 % — виплати в Пенсійний фонд.

У табл. 5 зведено показники конкурентоспроможності нового виду послуги на основі загального економічного ефекту від впровадження у прискорене використання технології Wi-Fi на ВАТ «Укртелеком».

Таблиця 5

Визначення конкурентоспроможності прискореного використання технології Wi-Fi на основі врахування економічного ефекту від впровадження даної послуги

№	Показники економічної ефективності	Значення, млн грн.
1	Економічний ефект по ВАТ «Укртелеком»	5007,9
2	Бюджетний ефект держави	123,1
3	Ефективність заходів зовнішньоекономічної діяльності	1215,05
4	Соціальна ефективність від впровадження	7578,72
5	Загальна сума показників економічної ефективності і впровадження нового виду послуги	13924,77

Висновки

Пріоритетні напрямками розвитку системи телекомунікаційних послуг ґрунтуються на структурній перебудові надання послуг окремими підприємствами з їх орієнтацією на наданні нових видів конкурентоспроможних телекомунікаційних послуг та пошук нових ринків збуту.

У процесі оцінювання конкурентоспроможності продукції ВАТ «Укртелеком» використано методичний підхід, що ґрунтується на врахуванні економічного ефекту від прискореного використання технології Wi-Fi.

Встановлено, що найсуттєвішими, економічно ефективними та соціально позитивними результатами, які в цілому підвищують рівень конкурентоспроможності досліджуваного виду послуги, зміцнення економіки та позитивного іміджу компанії так, як Wi-Fi пристрої широко поширені на ринку. Гарантується сумісність обладнання завдяки обов'язковій сертифікації обладнання з логотипом Wi-Fi.

Загальний економічний ефект від прискореного впровадження технології Wi-Fi ВАТ «Укртелеком» становить 13924, 77 млн грн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гончаров В. Аналіз існуючих підходів і методів до оцінки конкурентоспроможності [Електронний ресурс] / В. Гончаров, О. Ларін. — Луганськ, 2006. — Режим доступу : <http://experts.in.ua/baza/analytic>.
2. Кириленко В. В. Економіка : навч. пос. / В. В. Кириленко. — Т. : Економічна думка, 2002. — 193 с.
3. Пухтаевич В. П. Аналіз національної економіки [Електронний ресурс] // В. П. Пухтаевич. — Режим доступу : <http://finance-library.com.ua/book.php?book=131>.
4. Фатхутдинов Р. А. Разработка управленческого решения : учеб. пос. для вузов / Р. А. Фатхутдинов. — 2-е изд., доп. — М. : ЗАО Бизнес-школа, Интел-Синтез, 1998 — 272 с.
5. Фатхутдинов Р. А. Управление конкурентоспособностью организации : учеб. // Р. А. Фатхутдинов. — 2-е изд. — М. : Эксмо, 2005. — 544 с.
6. Яковлев А. І. Методика визначення ефективності інвестицій, інновацій, господарських рішень в сучасних умовах / А. І. Яковлев. — Харків : Бізнесінформ, 2005. — 54 с.

Рекомендована кафедрою економіки промисловості та організації виробництва

Стаття надійшла до редакції 28.12.10

Рекомендована до друку 28.01.11

Адлер Оксана Олександрівна — доцент кафедри економіки промисловості та організації виробництва;
Охріменко Ірина Володимирівна — студентка Інституту менеджменту.

Вінницький національний технічний університет, Вінниця